

Зіневич А.М.,
старший викладач кафедри
«Оперативно-технічні заходи»,
Національна академія Служби
безпеки України
(м. Київ, Україна)

РЕАГУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА БЕЗПЕКОВУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні Україна, як незалежна і суверенна держава, стикається з викликами, які загрожують її територіальній цілісності та безпеці. У таких умовах військова підтримка з боку європейських країн відіграє критично важливу роль. Політична та військова стабільність в Європі значною мірою залежить від стабільності в Україні. Підтримка України з боку європейських країн сприяє зменшенню ризику ескалації конфліктів в регіоні, які можуть мати негативні наслідки для всього європейського континенту.

Зміцнення обороноздатності України через надання сучасних військових технологій, техніки та навчання особового складу підвищує здатність України захищатися від збройної агресії російської федерації і не тільки захищає українську державу, але й зміцнює європейську безпеку в цілому.

Підтримуючи Україну, європейські країни демонструють свою відданість принципам міжнародного права, зокрема поваги до суверенітету та територіальної цілісності інших держав. Це важливий сигнал, своєрідне «щеплення» від посягань на територіальні претензії.

Військова підтримка також є частиною ширшої стратегії допомоги економічній і політичній стабільності України. Стабільна і незалежна Україна є важливим партнером для Європи у торгівельно-економічній галузі, сфері енергетичної безпеки та боротьби з міжнародними викликами, такими як тероризм та організована злочинність.

Безпекова ситуація в Україні, що склалася внаслідок російської агресії, стала одним із найсерйозніших викликів для Європейського Союзу за всю історію його існування. З огляду на географічну близькість, економічні та політичні зв'язки з Україною, а також спільні цінності, ЄС не міг залишатися осторонь конфлікту. Реакція ЄС на кризу була багатогранною та включала політичні заяви, економічні санкції, фінансову та гуманітарну допомогу, а також підтримку реформ в Україні. Однак, ефективність цих заходів, а також перспективи досягнення сталого миру та стабільності в регіоні залишаються предметом дискусій.

Зокрема, у робочих документах «Моделі забезпечення можливого припинення вогню в Україні» Дослідницької групи з питань безпеки Фонду науки і політики Німецького інституту міжнародної політики і безпеки

розглядаються різні сценарії реагування Європейського Союзу на безпекову ситуацію в Україні, у контексті збройної агресії РФ проти України.

Розглядаються ключові виклики, з якими стикається ЄС заради забезпечення миру та стабільності в регіоні, стратегії, що застосовуються для підтримки України, а також перспективи подальшої співпраці та реагування на можливі сценарії розвитку подій.

Розбіжність інтересів держав-членів НАТО, які входять до ЄС, мають різні погляди на те, чи вартий захист України ризику для забезпечення їх власної безпеки. Це ускладнює досягнення єдиної та рішучої позиції щодо підтримки України та стримування Росії.

Обмежені військові можливості: Європейський Союз, на відміну від НАТО, не має власних військових сил. Забезпечення військової підтримки Україні потребує координації між державами-членами та залежить від їхньої готовності надати відповідні ресурси. Як зазначають Клаудія Майор та Альдо Клеманн, європейці можуть бути не спроможні або не бажати надати необхідні військові зобов'язання для надійного стримування [1, с. 6].

Ризик ескалації конфлікту: Будь-яке посилення військової підтримки України може спровокувати російську агресію та призвести до подальшої ескалації конфлікту. ЄС повинен зважувати ризики та переваги кожного кроку та уникати дій, які можуть призвести до неконтрольованої ескалації.

Залежність від енергоресурсів з Росії: Значна частина країн ЄС залежить від поставок енергоресурсів з російської федерації. Це обмежує можливості ЄС щодо введення жорстких економічних санкцій проти Росії, оскільки може негативно вплинути на економіку європейських країн.

Незважаючи на виклики, ЄС реалізує низку стратегій для підтримки України та реагування на безпекову кризу:

а) **політичний діалог та дипломатія:** ЄС активно залучений до політичного діалогу з Україною та Росією з метою сприяння мирному врегулюванню конфлікту. ЄС підтримує "Нормандський формат" переговорів та інші дипломатичні ініціативи.

б) **економічні санкції проти Росії:** ЄС ввів кілька пакетів економічних санкцій проти Росії у відповідь на її агресію в Україні. Санкції спрямовані на обмеження доступу російської федерації до фінансових ринків, технологій та оборонної промисловості.

в) **фінансова та гуманітарна допомога Україні:** ЄС надає Україні значну фінансову та гуманітарну допомогу. Фінансова допомога спрямована на підтримку макроекономічної стабільності та реформ в Україні. Гуманітарна допомога надається для підтримки внутрішньо переміщених осіб та постраждалих від військової агресії російської федерації.

г) **підтримка реформ в Україні:** ЄС підтримує реформи в Україні, спрямовані на зміцнення демократії, верховенства права та боротьби з корупцією. ЄС надає технічну допомогу та експертизу для реалізації реформ.

д) **військова допомога Україні:** Хоча ЄС не є військовим альянсом, окремі держави-члени ЄС надають Україні військову допомогу, включаючи навчання військовослужбовців, постачання озброєння та обладнання.

Майбутнє реагування ЄС на безпекову ситуацію в Україні залежатиме від розвитку подій на полі бою, політичної ситуації в російській федерації та Україні, а також від позиції ключових міжнародних гравців, таких як США.

З огляду на ризики та виклики Клаудія Майор та Альдо Клеманн пропонують три можливі моделі забезпечення припинення вогню в Україні:

1. Вступ України до НАТО. Найбільш стабільним, економічно ефективним (за умови, що стримування працює) і надійним варіантом забезпечення безпеки України був би її вступ до НАТО, як нещодавно було обіцяно на саміті 2024 року. Однак вступ наразі малоімовірний. Прийняття країни, близько 20% якої окуповано, несе великі ризики – особливо з огляду на момент вступу, лінію кордону, загрозу звичайної, гібридної та ядерної ескалації, можливу ескалацію в інших театрах бойових дій (наприклад, на Близькому Сході), а також політичну і військову довіру до НАТО. Окрім того, прийняття до НАТО вимагає одностайної згоди, тобто схвалення 32 союзників. Однак наразі деякі країни, в тому числі Німеччина і США, виступають проти цього. Президент США Дональд Трамп і призначені ним посадовці не дають згоди на вступ України в НАТО як під час війни, так і відразу після її закінчення. У офіційних колах Вашингтона все більше обговорюється питання про те, щоб виключити питання про вступ України до НАТО з можливих переговорів і розглядати його окремо. Вступ до НАТО залишається для України довгостроковою метою.

2. Іншим ключовим фактором припиненню вогню могло б стати надійне військове забезпечення з боку країн Європейського Союзу у рамках західного розгортання в Україні приблизно 150 000 військовослужбовців.

3. Поступова інтеграція України в євроатлантичні структури зі зростаючою військовою присутністю сприяла б зміцненню обороноздатності країни і в подальшому, як наслідок привела б до припинення вогню [1, с. 11].

Кожна з цих моделей має свої переваги та недоліки, а вибір оптимального варіанту залежатиме від конкретної ситуації та політичної волі.

Реакція Європейського Союзу на безпекову ситуацію в Україні є важливим фактором забезпечення миру та стабільності в регіоні. ЄС стикається з низкою викликів у контексті реагування на кризу, включаючи розбіжність інтересів держав-членів, обмежені військові можливості та ризик ескалації конфлікту. Незважаючи на це, ЄС реалізує низку стратегій для підтримки України та стримування росії, включаючи політичний діалог, економічні санкції, фінансову та гуманітарну допомогу, а також підтримку реформ.

Майбутнє реагування ЄС на безпекову ситуацію в Україні залежатиме від розвитку подій та політичної волі ключових гравців.

Список використаних джерел:

1. Major, C. & Kleemann, A.(2025) Modelle zur Absicherung eines möglichen Waffenstillstandes in der Ukraine, SWP Forschungspapier AP NR.02. URL : <https://www.swp->

[berlin.org/publications/products/arbeitspapiere/Arbeitspapier_FG_03_02_2025_C_Major_A_Kleemann.pdf](https://www.berlin.org/publications/products/arbeitspapiere/Arbeitspapier_FG_03_02_2025_C_Major_A_Kleemann.pdf) (дата звернення: 14.05.2025).